

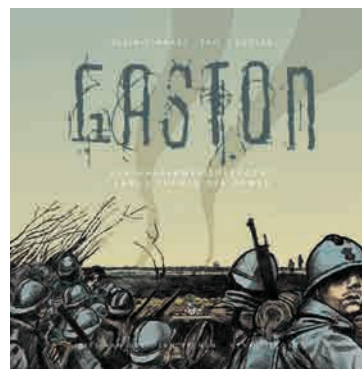
passie van luitenant Beer juist een chronologische beschrijving en besteedt veel aandacht aan de context. De lezer wordt uitgebreid geïnformeerd over de reden waarom luitenant Beer in Nijmegen verbleef en aan welke regels hij zich had moeten houden. Ook staat Pikkemaat stil bij de bestuurlijke macht van Nijmegen en de veranderingen die zich op dit gebied hebben voorgedaan. Deze zijsporen zijn van toegevoegde waarde, ze geven de lezer inzicht in de context van de moord. Sommige zijsporen voeren echter te ver, bijvoorbeeld de passages over de klok en andere onderdelen van het interieur van het Raadhuis, waarvan de auteur zelf al zegt dat luitenant Beer zich er waarschijnlijk niet voor interesseerde. Het is jammer dat het zijspoor over de scherperechter slechts één alinea lang is – daar had ik wel meer over willen weten. De auteur werpt regelmatig interessante vragen op over het verloop van het proces. Had de aanklager niet opgemerkt dat Anna Maria een scheidingsverzoek had ingediend? Waarom kwam alleen Anna Maria op de pijnbank terecht? En wat was de rol van korporaal Kummer? Na het lezen van beide boeken ben je er, net als de auteurs, van overtuigd dat Kummer de moord moet hebben gepleegd. Toch was de Raad niet van dit scenario overtuigd, met alle gevolgen van dien. Terwijl de schepenen toegang hadden tot dezelfde bronnen als wij nu. Vanwaar dit verschil in interpretatie? De Nijmeegse liefdesmoord van 1712 zal zeker voor een interessante discussie zorgen in de klas.

Ellen Nieboer

MONUMENT VOOR EEN SLACHTOFFER

Nu het honderd jaar geleden is dat de Eerste Wereldoorlog begon, duiken op allerlei plekken 'Nederlandse' verhalen op over de oorlog waar het land niet aan deelnam. Drieëndertig jaar geleden erfde Haarlemmer Alain Timmers een collectie brieven van zijn voorouder Gaston Delange, een Franse *poilu*. Gaston vocht twee jaar bij Chemin des Dames, daarna in Servië en eindigde in de loopgraven bij Verdun. Gedurende die tijd schreef hij aan zijn peettante Simone. Tweehonderd brieven, briefkaarten en foto's zijn samengebracht in een pakkend verhaal dat goed geïllustreerd en vormgegeven is.

In het najaar van 1914 krijgt Gaston Delange zijn oproep om op te komen. Hij gaat graag en is één van de vele soldaten die – na een korte training – de oorlog in wordt gestuurd. Hij tekent voor de duur van de oorlog. Aangezien zijn ouders in het bezette Lille wonen en het vrijwel onmogelijk is om daar post te krijgen, schrijft Gaston aan zijn peettante Simone. De brieven geven een ontluisterend beeld van de ontberingen die Gaston moet ondergaan. In vrijwel iedere brief bedelt hij om geld, eten of spullen. Zijn 'tante' stuurt hem zelfs kleding, nog voordat hij naar het front gaat. Dat gebeurt in juli 1915 en direct krijgt hij het voor zijn kiezen: 'Ik heb de vreselijkste taferelen gezien. Het ergste vond ik dat de sergeant-majoor van een compagnie naast ons compleet aan flarden werd geschoten. Alleen zijn benen en

GASTON, EEN HAARLEMSE ZOEKTOCHT LANGS CHEMIN DES DAMES

Alain Timmers, Eric J. Coolen, Bies van Ede, Jan Beenen, Henk Tijbosch (Haarlem, Nieuwe Gracht Producties, 2014), 108 blz., € 15,-

romp vonden wij terug. Het was geen prettig gezicht.'

De doden en gewonden, de modder, de honger, de vreselijke herrie, gasaanvallen, de stank van ontbindende lijken van mensen en paarden; Gaston maakt het allemaal mee. Zo ook de oorlog in Servië, dat onder de voet gelopen dreigt te worden door Bulgarije. Gaston is daar een paar maanden, maar meldt zich in maart 1916 weer aan het front in Champagne. Kort daarna bevindt hij zich in de uitputtingsslag rond Verdun. Hier wordt hij, midden 1917 samen met zeventien kameraden, in een Duitse loopgraaf, door een granaat getroffen. Hij wordt één van de 4,5 miljoen vermiste soldaten van deze oorlog. Ook zijn vader, die na de oorlog enige tijd op en bij de slagvelden rondooit, vindt hem niet. Gaston Delanges naam is in 1968 op het monument van het ossuarium van de nationale begraafplaats van Cerny-en-Laonnois gegraveerd. Het boek *Gaston* is een coproductie van schrijver Jan Beenen, dichter Bies van Ede, vormgever en fotograaf Henk Tijbosch en illustrator Eric Coolen. Het is een mooi boek, met goed geselecteerde achtergrondinformatie en stemmige tekeningen. Een waar monument voor één van de vele Franse slachtoffers.

Ger Jan Onrust